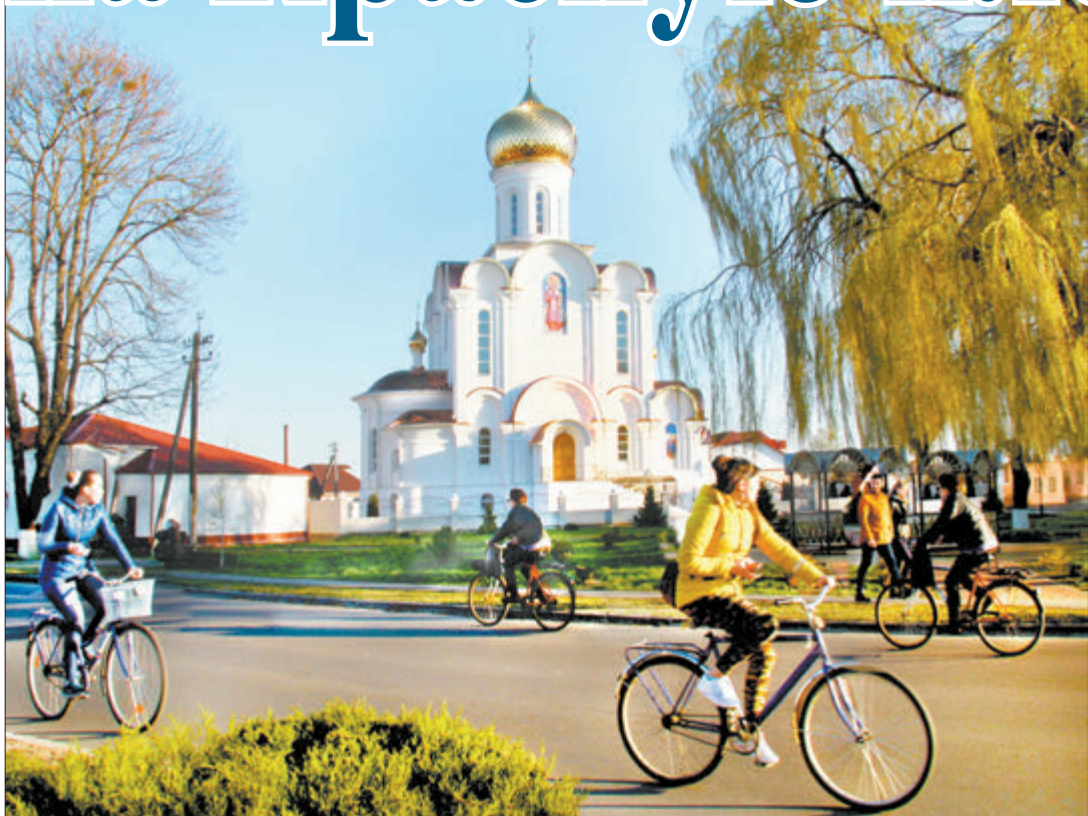

Як праехаць на Красную плошчу?

Неаднойчы шчасціла мне бываць у Тураве — адным з самых старажытных гарадоў Беларусі. Вось і гэтай вясной зноў убачыў, як поўніцца блакітам, адлюстроўвае аблокі паўнаводная Прыпяць. Зноў прыйшоў на бераг, бліз якога ў XII стагоддзі высіўся беласценны храм. Зноў ступіў на зямлю, якая выхавала мноства вядомых асоб, чый пералік пачынаецца ад пісьменніка, духоўнага дзеяча старажытна-рускай дзяржавы XII стагоддзя святога Кірылы Тураўскага...

Здавалася, шмат ужо ведаў пра Тураў, дзе колькасць насельніцтва блізіцца да трох тысяч чалавек і, калі ў цябе добрая памяць, то магчыма ведаць нават кожнага жыхара паасобку.

Але, нечаканае пытанне на вуліцы заспела зняццаку.

— Падкажыце, як нам праехаць на Красную плошчу?

Чародка юнакоў на роварах з турыстычнымі заплечнікамі прыпынілася побач, відавочна чакаючы парады.

Слушна кажуць, што нават у самым вядомым заўжды знойдзецца няхай сабе маленькая, але незапананая раней часцінка. Вось так і пра Красную плошчу. Ні я, ні мае спадарожнікі пра гэту плошчу Турава нічога не ведалі. І толькі праз некалькі хвілін дзясяты з мінакоў нагадаў, дзе шукаць такі адрас.

Менавіта адрас, у выглядзе акуратна напісанай шылдачкі на драўляным доме застаўся ад колішняй шматлюднай плошчы з гучнай назвай. Хуткацечны час па-свойму вызначае вартасць славуцасцяў. Цяпер гэта сціплая шылдачка дадалася да вялікага спісу мясцовых цікавінак, дзеля якіх у Тураў у любы час прыязджаюць турысты.

Ю́ген ПЯСЕЦКІ, фота аўтара.

■ Жыццёвінкі

1

У першы дзень, калі пачынаюць выдаваць пенсію, у ашчадным банку надзвычай людна. Хоць некаторыя атрымальнікі, быццам апраўдваючыся за сваю паспешлівасць, услых разважаюць: «І навошта я прыйшла сёння? Можна было і заўтра атрымаць пенсію, і паслязаўтра — тады б нікога тут не было, а я б з голаду не памерла: грошы, дзякаваць богу, яшчэ ёсць... Ды ўжо ж, відаць, натура такая: лепш яны дома няхай ляжаць, чым тут, у касе... Дык вось стаю і думаю: можа, і праўда, заўтра прыйсці?» Гляджу, бабуля, рашуча махнуўшы рукой, моўчкі выходзіць. Астатнія стаяць. Чарга пасоўваецца марудна. Бо, як на тое, нібы наўмысна, каб «пашчакатаць» нервы, некаму закарціць у дзень атрымання пенсіёну правесці аперацыю, напрыклад, каб падарыць свайму нашчадку пэўную суму грошай, а гэта займае немаленькі час. Чарга хвалюецца. «Шчодры» кліент банка адбіваецца: ат, будзеце тут! Мая справа — што хачу, тое і раблю!.. Быццам і мае рацыю, аднак калі задумацца, то ўсё ж тую аперацыю па ахвяраванні грошай сыну ці ўнуку — няважна каму — можна было б правесці і ў іншы дзень.

Чарга ўсё ж паволі рухаецца. Дзядуля, стомлена ўздыхаючы, прамакае насоўкай узмакрэлы лоб, прызнаецца:

— З кожным разам стаяць у чарзе ўсё цяжэй і цяжэй...

2

Пачуў, як у краме дзядуля, тузаючы маму за крысо паліто, канючыла:

— Хачу шакаладку! Хачу шакаладку!

Маці пэўны час адмоўчалася, рабіла выгляд, што

не чуе дачушку, а потым усё ж не вытрымала, спакойна сказала той:

— Мілая мая! Няма ў мамкі грошай на шакаладку. Ты верыш мне? Толькі на хлеб і малако. Вось атрымаю аванс на рабоце, тады куплю табе нават дзве шакаладкі. Пацярпі.

— Хачу шакаладку!..

Маці больш нічога не сказала, узяла за руку і павяла да касы.

І амаль адразу ж я пачуў, як іншая дзядуля папрасіла сваю маці, каб тая купіла ёй шакаладку.

— У цябе дома ёсць, — спакойна адказала маці.

— Так, у мяне ёсць, а вунь у той дзядульці няма, — малая паказала пальчыкам на сваю равесніцу, якая ўсё яшчэ трымалася за крысо мацінага паліто.

— Добра, — пагадзілася мама і паглядзіла малую па галоўцы.

...Даўно я не бачыў дзвюх больш шчаслівых дзядулянак, як у гэтай краме!

3

Галю ўсе ведаюць як добрую выдумшчыцу і веселуху. Без яе застолле не застолле. Без яе сварка не сварка. Адным словам, яна чалавек свой ва ўсіх адносінах. І хоць жыве ў горадзе, шмат часу бавіць у вёсцы — балазе, тая побач. Іншы раз запрашае да сябе на пікнічок сябровак, і тыя ахвотна пагаджаюцца. Ведаюць: там сумна не будзе. А калі едуць да яе, то, магчыма, па дарозе ўспамінаюць, як Галя, калі яшчэ

хадзіла ў школу, паспявала бегаць і на спатканні...

Тады засядзелася яна з хлопцам на лаве, а тут і кароў пара выганяць на пашу: ражок пастуха праспяваў. «Ой! Мяне ж маці заб'е!» — схамянулася дзядулька. І, мякка ступаючы басанож па халодным пяску (чаравікі зняла, каб не абрасіць), пача-

4

Калі б раскажаў мне пра гэта хто іншы, я не паверыў бы. Але ж перада мной у цягніку (мы вярталіся з дачных участкаў) сядзеў дзядуля з акуратнымі вусікамі, у капелюшы і ў тэнісцы, на выгляд даволі інтэлігентны, і раз-пораз паглядаючы на жонку, казаў мне:

— Год колькі таму я пасадзіў грушу. Бэру. Сёлетні ўпершыню дрэва дало плады. Васямнаццаць груш вырасла. Але вось бяда — вабяць яны прахожых, так і косяцца... Мабыць, думаюць: як бы сарваць адну другую? Як бы сцібрыць? Праходзьце, міленькія, міма. Праходзьце, праходзьце! Не будзь ласы, як кажуць, на чужыя каўбасы. Правазіўся я, канешне, няма, работа гэта нудная, асцярожнасць трэба захоўваць. Але свайго дамося — кожную грушу прывязу да галіны дроцікам. А? Паспрабуйце ўзяць! Дулю!..

Я глядзеў на свайго суразмоўніка і не мог зразумець: жартуе ці што? Каб не пацвердзіла пра грушы і дроцікі жонка, я ніколі б не паверыў, а дзед інтэлігентнага выгляду палічыў бы не проста дзіваком — вар'ятам.

Але, як кажуць, кожнаму сваё...

5

Іван Анісімавіч жыве ў раённым гарадку. Доўгі час арганізоўваў ён не толькі для землякоў, але і для жыхароў суседніх раёнаў канцэрты, на якіх запрашаў даволі вядо-

мых спевакоў. Меў поспех, нядрэны заробак. Часта надоўга знікаў з гарадка. Кажуць, пашырыў свой бізнес, абслугоўвае аматараў канцэртаў не толькі ў сваёй краіне, але і ў іншых. Тут трэба прызнаць: гэта ён рабіць умеў, гэта была яго стыхія. Але надыходзіць той час, калі пара ісці і на адпачынак —

гады, ды і сілы ў чалавека не бясконцыя.

Цяпер Іван Анісімавіч проста пенсіянер. А ўспомніў я пра яго не выпадкова — надоечы патэлефанаваў мне адзін артыст і распавёў: «Звоніць мне год назад Іван Анісімавіч, пытае: у цябе няма часам тэлефона спевака Званцова? Ёсць, кажу. Даў мне тэлефон. І што ты думаеш, учора патэлефанаваў мне той спявак Званцоў і кажа: «Вось ужо год чакаю, калі выйду на сцэну пасля абяцаных Іванам канцэртаў разам з Доляй!»»

Пасмяяліся... Аднак крыўды на Івана Анісімавіча не затаілі, божа барані! Старыя ж футбалісты выходзяць на поле, каб пастукаць па мячы, то чаму не можа ўспомніць маладосць і арганізатар канцэртаў?..

6

Жыву на другім паверсе. Мой пісьмовы стол стаіць якраз насупраць акна, што выходзіць у двор. Двор — шырокі, прасторны; на ім толькі традыцыйная дзіцячая пляцоўка, з аднаго боку — шматпавярховік, а насупраць — школа і дзіцячы садок. Іншы раз адрываю

позірк ад папер і камп'ютара, даю адпачыць, як кажуць, вачам і целу і тады гляджу на двор. Вунь ідзе знаёмая жанчына — яна шырока махае правай рукой і з цяжкасцю пераступае з нагі на нагу. Пасля інсульту стараецца хадзіць рэгулярна два разы на дзень, і так ужо на працягу некалькіх гадоў. Прымільгалася. Я здагадваюся, чаму жанчына з усяе сілы расмакае паветра рукой — даламагае тулаву і назе. Неяк я, павітаўшыся, загаварыў з ёй. Не быў асабліва назойлівым, але тое-сёе выведаў. Пасля таго, як захварэла, жыве адна: муж сабраў манаткі і пайшоў да іншай, — трэба разумець, здаровай. Здрадзіў, адным словам, пакінуў жонку сам-насам з бядою. Што ж, на жаль, такія выпадкі нярэдка.

Прымільгаўся і яшчэ адзін чалавек. У адрозненне ад жанчыны, крок у яго быў цвёрды, упэўнены. Хадзіў ён па двары ўзад-уперад, а то, сашчапіўшы рукі за спінай, апісваў кругі вакол дзіцячай пляцоўкі... І не стамляўся!

Хто ж ён такі, цікава? Падказалі: прапаршчык, нядаўна звольніўся і атрымаў кватэру ў суседнім доме. Параўнальна малады, здаровы — чаму ж не хадзіць, асабліва калі няма чым заняцца дома, бо дома... ляжыць паралізаваная жонка? Ён і ходзіць. Штодня... Іншы раз, заўважаю, гэтыя «хадакі», жанчына і мужчына, сустракаюцца, вітаюцца і ідуць сабе далей. Ніколі не бачыў, каб яны спыніліся і пагаманілі — у кожнага свая дарога...

А тут раптам прапаў з майго поля зроку той вайсковы пенсіянер. Няма і няма на двары. Мо з'ехаў куды? Ды не, кажуць знаўцы, тут усё даволі проста — у яго памерла жонка... Дачакаўся... Цяпер можна дома сядзець...

Васіль ТКАЧОЎ